

CAPTIVITAS BABYLON.

247

minit Abacuc, Aggæi, Sophoniæ, Zachariæ, Malachiæ, & aliorum.

DAN. 14. Cum autem rex Babylonis quotidie adoraret Bel idolum, Daniel conuiuia & commensalis regis, detegit ei dolum 70. sacerdotum Bel, qui cum vxoribus & liberis quotidie appositos idolo cibos occultè vorabant. quo depresso rex sacerdotes occidit, eiusque consensu Daniel idolum Bel, templumque eius euertit. similiter & draconem, quem colebat Babylonij, iniecta in os massa ex pice, adipe, & pilis confecta interficit. quapropter instantibus Babylonij mittitur in lacum 7. leonum, inter quos esurientes diuinitus seruatus diebus 6. ab Abacuc propheta, illuc ex Iudæa cum cibo per Angelum adducto, pascitur. Die 7. rex inueniens & videns Danielem illæsum sedere inter leones, Deum Danielis magnificat, ipsoque educto aduersarios illius conijcit in lacum. quibus mox à leonibus deuoratis, iubet omnes timere Deum Danielis.

Daniel evertit Bel.

Daniel inter leones

Abacuc. 1. 2. 3. Prophetia

Ioseph. 10. ant. 11.

DAN. 7.

Visio 4. bestiarum.

DAN. 8. Visio pugne hirci cum ariete.

DAN. 9.

Visio manus scribentis destructionis Babylonis & regni eius.

Post hæc Abacuc prophetat de destructione Babylonis: deque Christi aduentu, passione in cruce, & victoria aduersus peccatum, mortem, diabolum & infernum.

Anno 56. captiuitatis, Regassar filius Euilmerodach regnat in Babylone annis 3. Inde Labassardach frater eius annis 6. Deinde Balthasar priorum frater annis 5.

Anno 1. regni Balthasar filij Euilmerodach regis Babylonis, videt Daniel in somno 4. bestias, leonem, vrsum, pardum, & terribilem, & cornu paruum è capite quartæ bestie exortum multos debellare, que designabant 4. Monarchias, Chaldæorum, Persarum, Græcorum & Romanorum, ipsumque Antichristum inde oriturum, ac per annos tres & semis sanctos persecuturum, quem filius hominis, accepta ab antiquo dierum potestate, disperdet, conteret, ac cum alijs iudicabit, ipseque regnabit in æternum.

Anno 3. Balthasar, videt Daniel hircum pugnare contra arietem, ipsumque deuincere: deinde cornu modicum ex hircu prognatum multam in populum templumque Dei exercere tyrannidem, auditque à Gabriele ita regem Persarum olim proelio vincendum à rege Græcorum, atque ex eo oriturum regem impudentem (nempe Antiochum Epiphanem, figuram Antichristi) regnaturum dies 1296. alias 1300. vel 2300. qui sanctos interficiet, templum violabit, sacrificia cultumque Dei auferet & abolebit, tandemque sine manibus conteretur.

Anno 5. Balthasar Cyrus rex Persarum, & Darius rex Medorum auunculus eius, obsidit Babylonem. Balthasar autem rex vrbs munitione fretus, vacans conuiujs, bibit vinum cum suis principibus, vxoribus & concubinis ex vasis templi Ierusalem, laudando idola sua, quapropter videt manum scribentem in pariete, Mane, thecel, phares, quam scripturam cum Magi Babylonis neque legere, neque interpretari valerent, solus Daniel eam perturbato regi, & legit, & interpretatur significare, ipsum regno deturbandum, idque diuinitus

datum Medis & Persis. vnde Daniel torque aurea & purpura honoratur, ac tertius regni constituitur.

Eadem nocte Medi & Persæ, fluxu Euphratis alio ducto, per siccum alueum Babylonem ingressi, Balthasar regem populumque interficiunt, urbem turremque destruunt, regnum suscipit Darius Medus annos natus 62. Cyrus que præcessit, quia senior, quia auunculus, quia potentioris regni Dominus. hanc enim triplicem rationem assignat Hieron.

Daniel autem assumptus à Dario in Mediam, constituitur princeps super satrapas regni. cumque ob sapientiam præ ceteris regibus charus esset, inuidia principum eius accusatur apud regem. quod contra regium edictum quotidie ter Deum cæli oraret. vnde renitente licet multum rege, proijcitur in lacum leonum, aduolutoque lapide os lacu obsignatur. Primo diluculo rex Danielem à Deo seruatum, & à leonibus illæsum inueniens, ipsum educit, & accusatores eius leonibus obijcit. quibus subito deuoratis, decreti publicatione per totum regnum Deum Danielis timendum prædicat.

Ierem. 51.

2. Monarchia Persarum.

DAN. 6.

Daniel in lacu leonum.

Anno mundi 3443.

EODEM anno 1. imperij Darij Medi super Chaldæos, anno 69. Daniel intelligens ex libro Ieremiæ appropinquare terminum 70. annorum desolationis Ierusalem & captiuitatis Babylonicæ, prostratus coram Deo Domino in ieiunio, sacco & cinere, confitetur Iudæos propter peccata sua iuste captiuatos, oratque vt iuxta suum promissum misericorditer reducere dignaretur eos in terram suam. cui apparens Angelus Gabriel respondet, & indicat orationem eius exauditam esse, & insuper reuelat ei, quando templum, quando vrbs & ciuitas Ierusalem rursus ædificaretur. quodque maius erat omnibus, prædicat ei tempus. quando vera libertas Christus venturus esset, nempe septuaginta hebdomadas (quarum vnaquæque iuxta scripturæ consuetudinem 7. annos continet, quæ faciunt annos 490.) à Deo determinatas & definitas esse vsque ad Christum, quando abolito & expiato peccato, veram adduceret libertatem, iustitiamque sempiternam. Itaque ab exitu sermonis regis permissuri, vt iterum ædificetur Ierusalem, hoc est, ab anno 20. Assueri Darij Artaxerxis Longimani regis Persarum, quando misit Neemiam reædificare Ierusalem, vsque ad illum diem, quo Christus sanctus sanctorum in suo baptismo cælitus à Deo Patre per Spiritum sanctum vngeretur dux ac doctor Christianorum, esse hebdomadas 69. annuas, id est. annis 483. hebdomada verò septuagesima, id est, vltima ac postrema Christum confirmaturum pactum, id est, legem Euangelicam, nouum testamentum, seu Euangelium multis doctrinis ac miraculis. in medio autem eiusdem hebdomadæ Christum occidendum, & cessaturum sacrificium veteris legis. populum, qui eum Christum negaret,

DAN. 9.

70. hebdomada Danieli reuelantur.

Visio feti reuelatio 70. hebdomadam Danielis

garet abijciendum, abominationem desolationis in templo futuram seu collocandam, (quæ dicta est, inquit Christus Matth. 24. Mar. 13. à Daniele propheta, stantē in loco sancto vbi non oportet: qui legit intelligat) urbem verò ac templum dissipandum, & deuastrandum à duce & populo venturo, ac desolatum iri, eorumque desolationem duraturam vsque ad finem mundi.

Not. videatur de hebdomadibus Genebrardus, qui aliter orditur. nam & inter Assuerum & Longimanum distinguendum est, qui hic confunditur, quæ omnia quoniam paucis explicari non possunt, suffecerit lectori hæc indicasse.

Anno mundi 3444.

Genebrar.
3638.
2. Pdr. 36.
1. Esdr. 1.
3. Esdr. 2.

ANNO 70. desolationis Ierusalem siue captiuitatis Babylonicæ, peracto iam sabato terræ, mortuo Dario Medo, Cyrus rex Persarum monarchiam regnorum adeptus regnat ann. 22. qui statim monarchiæ suæ anno 1. diuinitus inspiratus, publicato vbique in toto regno suo edicto, dat Iudæis licentiam redeundi, ac præcipit Iudæis redire in Ierusalem, in Iudæam patriam ac terram suam, atque impensis regijs ædificare ibi templum, Deo Israel, reddens eis 5400. aurea & argentea vasa templi, quæ abstulerat Nabuchodonosor de Ierusalem.

Relaxatio
captiuitatis
Babylonicæ.

1. Esdr. 2.
2. Esdr. 7.
Philo in
breviar.
Reditus &
captiuitate
Babylonicæ
in Iudæam.
1. Esdr. 3.
3. Esdr. 5.
Erectio altar.
taris,

Redeuntium ac reuertentium numerus erat 50. ferè millia, qui duce Zorobabel filio Sathiel annos nato (ait Philo) 17. præfuit annis 58. summo sacerdote Iesu, qui & Iosue filio Iosedec, præfuit annis 36. qui vna cum Nemia, Mardocheo, ac iumentis, multaque substantia in ædificationem templi data, regressi in Iudæam & Ierusalem statim vnanimiter ædificant altare holocausti sub dio. Domino in loco templi. super quo ceperunt à die 1. Septembris, ac quotidie deinceps iuxta legem offerre sacrificia Domino, & celebrant quoque solennitatem tabernaculorum, aliaque deinceps festa, & præparare materiam ad ædificandum nouum templum.

Dan. 10.
11. 12.
Danieli
futura reuelantur.

Anno 3. Cyri, vbi Daniel se luctu, ieiunio & oratione per tres hebdomadas afflixisset, videt die 24 Martij iuxta fluuium Tigrim virum lineis vestitum fulgentemque, vnde & timens ac tremens confortatur & docetur de Michaële principe Synagogæ Iudæis auxiliante, & de varijs bellis inter reges Persarum & Græcorum, & inter reges Austri, id est, Aegypti, & Aquilonis, id est Syriæ. de Antiocho Epiphane figura Antichristi se contra Deum deorum elaturo, & ablato iugi sacrificio Iudæos per annos 3. & semis persecuturo. quam tamen prophetiam perfectius ac plenius complendam intendit in Antichristo, qui sub finem mundi Christianos per dies 1290. id est, annos & dimidium miserè affliget. deinde verò post magnam afflictionem mortuos resurrecturos quosdam ad opprobrium sempiternum, quosdam ad vitam æternam, vbi docti ac doctores, vt stellæ fulgebunt.

Anno mundi 3445.

ANNO 2. reuersionis seu reditus sui, mensè Aprili, ceperunt Iudæi reædificare Ierusalem templum Domini. quo fundato sacerdotum laudant Dominum, populo vociferante, partim ex gaudio, partim ex fletu, statimque Samaritæ vicinæ gentes, quæ ciuitates Samariæ inhabitabant, cum simul ædificare non admitterentur, assiduis insultibus ædificationem impediunt, omni tempore Cyri. scriptisque postea literis ad Artaxerxem regem Persarum falsò accusant Iudæos, quòd ciuitatem rebellem ædificabant. quibus rex nimium credulus, prohibet opus. itaque tunc vnusquisque rem suam curabat, & opus Domini neglexerunt: & cessatum est ædificari vsque ad 2. annum Darij. Zorobabel autem & Iesus reuersi sunt in Babylonem, tempus opportunum expectantes, si tandem fortè regem flectere possent, vt impetrarent perfici templum.

1. Esdr. 3.
3. Esdr. 2. 5.
Fundatio
templi.

Templi
ædificatio
impeditur.

Anno mundi 3466.

AR T A X E R X E S Assuerus priscus, imperator Persis annis 20. huius anno 13. missus Holofernes, à Iudith truncatus est: ideoque prohibita adhuc ædificatio templi.

Not. Genebrar. contendit, quæ de Iudith referuntur, contigisse sub Sedechia, atque eo magis commotum. Nabuchodonosor contra Ierosolymam mouisse, & tandem totum Iuda Babylonem transtulisse.

Anno mundi 3480.

PER hæc tempora Nabuchodonosor rex Assyriorum, qui regnabat in Niniue, anno 12. regni sui victo Arphaxad rege Medorum potentissimo, elatus victoria statuit totum orbem suo subiugare imperio. itaque anno proximo missus ab eo Holofernes cum exercitu de Niniue, pertransiens Ciliciam, Mesopotamiam, Damascum, & Syriam, cunctas regiones vastat, fata succendit, arbores vineasque excindit, populos occidit, vrbes & castra subuertit, etiam sese spontè dedentium ciuitates, aras, atque deos destruit, vt solus Nabuchodonosor Deus habeatur. vnde filij Israel vehementer timentes, horratu Eliachim, qui & Ioaachim summi sacerdotis, loco patris absentis, & Ozias principis populi loco Zorobabel, parant se ad resistendum, ac cilicijs, ieiunijs, & orationibus sese affligentes, auxilium à Domino implorant.

Holofernes cuncta vastat.

Tum interroganti Holoferni de statu populi Israel, narrat Achior dux Ammonitarum, quæ ac quanta Deus egerit Israelitis mirabilia: eos inuictos esse dicens, nisi fortè Deum offenderunt. quare iratus Holofernes iubet eum ipsum Achior duci in Bethuliam, vt ea deuicta simul cum Israelitis occidatur. moxque Bethulium obsidet, ac præciso aquæ ductu fontes omnes custodit. quapropter ciues siti cruciati, ciuitatem tradere volunt. Ozias tamen princeps populi loco Zorobabel, persuadet

Iudith 5.
6. 7.

Achior traditur Iudæis.

Bethulia obsessa. suadet

suadet vt per 5. dies expectent à Domino misericordiam.

Judit. 8.9.
Iudith ar-
guit pri-
mates.

Tunc Iudith vidua sancta, pulchra, & diues, reprehendit Oziam & presbyteros quod præfigissent terminum misericordiæ Dei; eosque hortatur, vt patrum exemplo populum ad patientiam animent, ac pro se Deum orent. Quin & ipsa oratorium suum ingressa, cilicio induta, caput cinere conspersa, prostrata orat Deum pro liberatione populi, vtque sibi virtus detur euertendi Holofernem.

Judit. 10.11
Iudith Ho-
loferni si-
statur.

Deinde vbi se aptissimè exornasset, cum ancilla vrbe egreditur, & ab Assyrijs apprehensa, ducitur ad Holofernem, cui causam fugæ quærenti, ait se transfugio vitæ consuluisse, speciosam illi pollicetur victoriam, atque ita sua pulchritudine & oratione illius nacta gratiam, facultatem obtinet proprijs vescendi cibis, & nocte ad orationem egrediendi.

Judit. 12.13
Iudith Ho-
lofernem
truncat.

Quarto autem die ad cœnam inducta, coram Holoferne edit & bibit, qui eius concupiscentia ardens, vehementer inebriatur, euntque cubitum. Ibi Holoferne ebrietatè sopito, Iudith facta ad Deum oratione, suo pte ense præscindit caput eius, ac noctu suo more exiens, repetit Bethuliam, vbi caput Holofernis ciuibus ostendens, eos ad gratiarum actionem hortatur. quo viso Achior relicta gentilitate, credit Deo, & circumciditur.

Judit. 14.
15.
Assyrii cœ-
duntur.

Orto Sole Iudæi ex consilio Iudith capite Holofernis in muro Bethulix suspenso, irrunt in Assyrios, qui cum Holofernem excitarent mortuum inuenientes, vehementer confternati & trepidi omnibus relictis fugiunt. Hebræi autem fugientes persecuti, multis cæsis, spolijs collectis plurimum ditantur. Iudith autem à pontifice & populo multum laudata, canticum ob partam victoriam Deo canit, & quæ Holofernis propria fuerant Ierosolymis Domino offert: populusque omnis veniens in Ierusalem, holocausta cum gratiarum actionibus offert. & dies huius victoriæ quorannis perpetuò apud Iudæos in numero sanctorum dierum celebratur.

Anno mundi 3488.

*Philo in
breuiar.
Darius fit
rex Persarum.*

POST hæc Darius Artaxerxes Longimanus cum fratre suo de imperio dimicans, monitu Zorobabel cari amici sui vouit Deo cæli, si victoria potiretur, ædificaturum se templum Domini in Ierusalem. quo victo imperat Persis annis 37,

3. Esdr. 3.4.

Anno eius 1. Dario post splendidam cœnam omnibus suis præfectis exhibitam, dormiente, tres corporis eius custodes quæstionem inter se proponunt, quidnam sit fortius. Itaque manè corâ rege & principibus primus vini vires cæteris præstare differit. secundus Regis potestatem præcellere affirmat. tertius, qui est Zorobabel, mulieres istis fortiores esse, demonstrat: veritatem tamen omnia vincere probat. Data ergo veritati palma, Darius à Zorobabele voti sui admonitus, concedit ipsi Zorobabeli & socijs eius redire & perficere

*Veritas
vincit omnia.*

templum Domini in Ierusalem, redditque re-
sidua sacra vasa scribens insuper præfectis Sy-
riæ & Phœnicis, vt Iudæis detur libertas è tri-
buto, & de tributis regijs impensæ in fabricam
seu ad extruccionem templi ac Ierusalem, si-
mul ac sacrificia.

*Licentia
perficendi
templum.*

Reuersus ergo Zorobabel & Iesus pontifex in Iudæam, inueniunt populum graui penuria laborantem: fuerant enim anni steriles.

3. Esdr. 5.

Anno mundi 3489.

ANNO secundo Darij, die 1. Augusti, Aggæus propheta Dei iussu increpat Iudæos, quòd neglecto templo propria ædificia curabant: ideoque sterilitatem terræ ac famem ipsis à Deo immisam: hortaturque eos ad templi ædificationem. vnde Zorobabel & Iesus vnà cum populo excitati, cæperunt rursum parare materiam in opus templi 24. die præfati mensis.

Agg. 1.
Aggæus
Propheta
re incipit.

Porro 21. die Septembris, promittit Dominus per Aggæum maiorem futuram gloriam templi huius nouissimi, quàm fuerit prioris: eò quòd Christus venturus sua præsentia, & prædicatione, & miraculis illud glorificaturus sit.

Agg. 2.
Ecclesia
præfetur
synagoga.

Eodem anno 2. Darij, mense Octobri, caput & Zacharias prophetare & exhortari populum vt conuertatur ad Dominum, & restauret templum eius.

Zach. 1.
Zacharias
prophetat

Die ergo 24. Nouembris, cæperunt Iudæi rursus ædificare templum Domini. quapropter licet nulla futurarum frugum signa essent, sed omnia latitarent in terra, Aggæus promittit eis à die ista deinceps omnium frugum abundantiam; insuper & Christum de stirpe Zorobabel nasciturum.

Agg. 2.
1. Esdr. 5.
3. Esdr. 6.
Templi
reædifica-
tio resu-
mitur.

Die autem 24. Ianuarij, nocte audit Zacharias Angelum Michaelem orantem. Domine exercituum, vsque quo tu non misereberis Ierusalem & urbium Iuda, quibus iratus es iam annos 70. siue, iste iam septuagesimus annus est. supple diu transactus, ac si dicat, cur differs restaurare Iudæam, cum septuagesima desolationis eius iam diu transacta sit. & respondit Dominus Angelo verba consolatoria, quòd templum manibus Zorobabel fundatum, manibus eiusdem perficietur, & Ierusalem etiam reedificaretur, Dei gloria, & habitatoribus vehementer repleretur, ac ciuitates bonis omnibus affluent. Videtque idem Propheta sub typo Iesu sacerdotis magni vestibus fordidis induti, deinde mutatorijs ac corona donati, CHRISTVM ignominia & gloria coronandum, qui Ecclesiam ædificabit, ac inhabitabit, quæ absque muro inhabitabitur præ multitudine gentium, cui tamen Deus pro muro erit & gloria, ac dominabitur in folio suo.

Zach. 1. 2.
3. 4. 5. 6.

*Visio Za-
charix.*

Cæterum Samaritani gentis vicinæ repetitam templi ædificationem impedire & inhibere conantes, scripta ad Darium regem epistola, opus templi à Iudæis resumptum, ac

1. Esdr. 5. 6.
3. Esdr. 6. 7.

Templi
dificatio
proficit.

quàm diligentissimè profici significant, eum-
que super agendis consulunt. at Darius Cyri
decretum de templo extruendo in bibliotheca
sua inueniens, misso diplomate mandat
captum opus regio sumptu compleri, ac quo-
tidie pro se sacrificio offerri Deo cæli, impedi-
entes verò suspendi. Itaque Iudæi adhortatio-
ne Aggæi & Zachariæ instanter ac diligentif-
simè ædificant, prosperaturque opus in mani-
bus ipsorum.

Zach. 7. 8.
9. 10. 11.
13. 14.

Anno quarto Darij, die quarta Nouembris,
monet Zacharias Iudæos facere iudicium &
misericordiam, ac diligere veritatem & pa-
cem potius, quàm infructuosè ieiunare, ieiu-
nia absque operibus misericordiæ parum aut
nihil vtilia esse, promittit templum ædifican-
tibus prospera multa, Ierusalem reædifican-
dam, sanctificandam & habitatoribus replen-
dam. Vaticinatur CHRISTVM regem hu-
mitem ac pacificum venturum, sedentem su-
per asinam & pullum eius, ingressurum Ieru-
salem, vendendum 30. argenteis proijciendis
in templo ad statuarium, eundemque Chri-
stum pastorem percutiendum, & oves disper-
gendas, multa passurum, perfossis manibus af-
figendum cruce, sanguine proprio suos redem-
pturum. Item spiritum gratiæ, fontemque bap-
tismatis effundendum super habitatores Ie-
rusalem, gentes ad Christum & Ecclesiam con-
cursuras, templum ac Ierusalem per Romanos
vastandum & destruendum. Iudæos per vni-
uersum orbem dispergendos, sub typo Ierusa-
lem Antichristum gregem & Ecclesiam CHRIS-
TI dissipaturum, Christum verò eundem &
suos iudicaturum.

Prophetia
de Chri-
sto.

Anno mundi 3493.

1. Esdr. 6.
2. Esdr. 7.
Ioz. 2.
Templum
consum-
matur &
dedicatur.
1. Esdr. 6.
3. Esdr. 7.
Pascha.

ANNO sexto Darij, die tertia Februarij
consummatum est templum. ex quo pri-
mum fundari cæpit anno 46. faciuntq; dedi-
cationem eius cum ingenti latitia & oblatio-
nibus multis.

Porro die decimaquarta Martij, celebrant
Pascha & festum siue solennitatem azimo-
rum 7. diebus, epulantes & gaudentes quòd
Deus conuertisset cor regis ad eos.

Anno mundi 3494.

1. Esdr. 7. 8.
3. Esdr. 8.

Esdras af-
cendit Ie-
rosolymã

ANNO 7. Darij Artaxerxis Esdras sacerdos
& scriba legis Dei doctissimus (qui libros
veteris testamenti à Chaldæis exustos repara-
uit. utque Samaritanis non miscerentur, nouis
litteris conscripsit) impetratis ab Artaxerxe re-
ge litteris licentiæ magnæque libertatis ac pote-
statis, ac vasis plurimisque donis auri & argen-
ti, ascensurus de Babylone Ierosolymam, ut
ibi legem Dei doceret, & populum regeret,
cæpit 1. die Mart. congregare Iudæos iuxta flu-
uium Ahava, vbi peracto triduanò ieiunio ac
oratione, ad Deum, ut Deus dux esset itineris,
cum socijs 1775. iter ingressi die 12. Martij, pro-
spere perueniunt in Ierusalem 1. die Iulij, vbi
die 4. vasa ac dona secum allata in templo sa-
cerdotibus tradunt, victimasque Deo offerunt.

*Not. Hac omnia de Esdra Genebrardus multò ante
contigisse dicit, ut & de Hester.*

Eiusdem anni 7. mense Nouembri, cum au-
disset Esdras multos Iudæorum duxisse vxo-
res alienigenas, scindit vestes, euellit pilos ca-
pitis & barbæ, sedetque dolens, mærens ac ieiu-
nans vsque ad vesperam. tunc in templo geni-
bus flexis, manibusque ad Deum extensis, flens
confitetur peccata populi, oratque coram Do-
mino, populumque ad fletum & pœnitentiam
commouet.

Deinde die 20. Nouembris Iudæos vniuer-
sos conuocatos Ierosolymam, in atrio tem-
pli trementes propter peccatum ac frigus plu-
uiamque peccasse arguit, vxores alienigenas
cum liberis earum repudiare præcipit, consti-
tuitque iudices, qui facta examinatione à pri-
ma Decemb. vsque ad primam Martij separant
externas cum natis earum à populo Israel, De-
umque victimis placant.

Anno mundi 3502.

RESA Misciola filius Zorobabel, 2. dux
Iudæorum præest annis 66.

Anno mundi 3507.

ANNO 20. Artaxerxis Longimani regis
mense Nouembri, Neemias Iudæus pin-
cerna Artaxerxis regis Persarum audiens in-
Perside à quibusdam, qui venerant de Ierusa-
lem afflictionem eorum qui erant in Iudæa,
flet & luget diebus multis, ieiunat & orat Deum
ut inueniret gratiam coram rege: mense au-
tem dein Martio, cum inter epulas vinum por-
tigeret regi mæstus, impetrat à rege consen-
sum & litteras eundi ac reedificandi vrbem
Ierusalem. Hoc ergo tempore inchoantur
490. anni hebdomadam Danielis, ac termi-
nantur triennio post mortem Christi.

*Not. Hac non satis constant: nam 70. hebdomades
incipiunt statim à 70. captiuitatis finito: at q. hinc
illa discrepantia chronologorum, propter admi-
rabilem scripturarum & historiarum diuersitatem,
quemadmodum etiam fatetur B. Arias.*

Profectus autem Neemias in Iudæam, cæ-
pit 5. die Iulij edificare muros, portas & turre-
Ierusalem, adiuuantibus eum Eliasib filio Ioi-
achim filij IESV filij Iosedec pontifice maxi-
mo, & Resa Mofallam filio Zorobabel duce
populi, alijsque principibus plebis, ac populo:
& propter varias irrisiones, subsannationes,
insidias ac insultus hostium circūfinitarum
edificationem impedire conantium, Iudæi
vna manu tenentes gladium, & altera edifi-
cantes, Deo prosperante intra 52. dies opus
perficiunt, idque complent 25. die Augusti. quo
absolutò Neemias valuas, fores, vestes ac cu-
stodes portis adhibet.

Die 1. Septembris conuocato omni popu-
lo Ierosolymam, Esdras stans in templo è sug-
gestu legit clarè & distinctè legem Domini à
mane

1. Esdr. 9.
3. Esdr. 8.

Esdras lu-
get pecca-
ta populi.

1. Esdr. 10.
3. Esdr. 9.
Separatio
externarum.

1. Par. 3.
Philo.

Neemias
siue 2. Es-
dra 1.

Licentia
ædificandi
Ierusal. 2.
Esdr. 2.
70. heb-
domada
Danielis.

Esdr. 3. 4.
5. 6. 7.
Aedifica-
tio Ierusa-
lem.

Iudæi ar-
mati ædi-
ficant.

2. Esdr. 8.
3. Esdr. 9.

Esdra docet populum. mane vsque meridiem vniuersa multitudine virorum & mulierum audiente, flente, Deum que adorante. Inde digressi, festum latumque diem agunt. & deinceps iuxta legem celebrant festum tabernaculorum, palmarum, & collectæ, Esdra singulis diebus legente in libro legis.

2. Esdr. 9. 10. Esdrus Iuda seu Israel cum D. 50. Die autem 24. Septembris conueniunt in ieiunio & saccis, & humus super capita. rursumque separant semen alienum in libro legis quater in die, confitentur Dei beneficia, suaque peccata, foedus cum Deo percutiunt, promittunt, iurant, ac subsignant seruaturos se Dei legem, præcepta, festa, annum septimum, oblationes, primitias & decimas.

2. Esdr. 11. 12. 13. Dedicatio muri Ierusalem. Post hæc Neemias urbem Ierusalem habitatoribus populat, & conuocatis vndique sacerdotibus & Leuitis, magnificè celebrat dedicationem muri Ierusalem cum magna lætitia, canticis, & victimis, ac regit ibi populum annis 12. deinde redit ad Artaxerxem anno 32. regni eius, sicut promiserat. Post paululum consensu regis reuersus Ierosolymam, quædam mala in ipsius absentia orta corrigit, librumque scribit eorum quæ gessit, ibique senex obiit.

Anno mundi 3525.

DA R I V S Nothus rex Persarum, annis 19.

Anno mundi 3544.

Assuerus regnat Esdr. 10. 11. Somnium Mardoch. **A**S S V E R V S, qui & Artaxerxes magnus, regnat ab India vsque Aethiopiam super 127. prouincias annis 55.

Anno eius 2. die 1. Martij, Mardochæus Iudæus, translatus de Ierusalem cum Iechonia rege Iuda, videt in somno fontem paruum crescere in fluuium, lucem, & Solem: quo significabatur humilem Hester exaltandam.

No. Genebrar. notat hunc Assuerum fuisse Xerxem, qui in Graciam copias duxerit, cui nupsit Hester: Huius filium fuisse Darium Longimanum, cui successerit ille, qui ab Alexandro casus est.

Anno mundi 3546.

Esdr. 1. Conuiuium Assueri. **A**N N O 3. regni sui Assuerus volens ostentare diuitias gloriæ regni sui, facit in vestibulo horti sui grande conuiuium cunctis principibus & præfectis suis, in quo rex hilaris Vasthi reginam accersit, vt ostenderet conuiuis pulchritudinem eius. at cum venire nollet, rex 7. sapientum consilio eam repudiat, edictumque promulgat, vt vxores quæque deferant honorem maritis suis.

Esdr. 2. Hester fit regina. Deinde multas facit sibi adduci virgines speciosas, ex quibus vnam eligeret loco Vasthi, deligit autem Hester Iudæam, ignotam tamen, neptem occultam Mardochæi, quæ cæteras pulchritudine & gratia præcallebat: eamque coronat sibi in reginam & vxorem, celebratque nuptias anno 7. regni sui, mense Decembri. Porro Mardochæus ad ostium pa-

latij obseruans, 2. eunuchos vitæ regis insidiantes prodit: itaque re comperta, illis suspensis, hoc factum Mardochæi annalibus inscribitur.

Anno mundi 3555.

Esdr. 3. Iudæi occidendi. Tyrannis Aman. Esdr. 13. **A**N N O 12. Assueri, mense Martio, Aman secundus à rege, indignatus quod solus Mardochæus Iudæus ipsum adorare nollet, impetrat ab Assuero vt iuberet omnes in regno suo Iudæos interfici. missa sorte quando id fieret, exit seu cadit mensis Februarius. Itaque mittit ad vniuersas 127. prouincias literas regis annulo signatas, vt 13. Februarij vniuersi vbique Iudæi occidantur.

Esdr. 4. Esdr. 13. & 14. Quapropter Mardochæus ac reliqui passim Iudæi vehementer lugent. Hester autem mandato Mardochæi non vocata ad regem ingressura, vt necem Iudæorum deprecetur, iubet vt triduo pro se ieiunent & orent: idemque ipsa facit.

Esdr. 5. & 15. Die autem tertio regali cultu ornata anxiosaque intrat ad regem, petit vt ipse & Aman ad suum veniant conuiuium, in quo ab exhilarato rege de sua petitione seu quidnam peteret interrogata, rursus vtrumque inuitat ad sequentis diei conuiuium. Egressus autem è conuiuium Aman, videt Mardochæum non exhibere sibi honorem: vnde iratus parat ipsi patibulum, in quo postridie eum suspendat.

Esdr. 6. Exaltatio Mardoch. Noctem illam rex ducens insomnem, iubet annales sibi legi, reperiensque inibi Mardochæi fidelitatem in detectis eunuchorum insidijs, facit ipsum mane per Aman honorari, corona purpuraque ornatum regio equo vehi & obsequiare per plateas vrbis.

Esdr. 7. Suspendio Aman. Hester autem in conuiuium regem exhilaratum orat pro sua & populi sui vita, & liberatione: ipsumque Aman Iudæorum hostem palam & apertè accusat: quem rex mox iubet ac facit suspendi in patibulo quod ipse Mardochæo parauerat: Mardochæum verò exaltans in suspensi locum, secundum à Rege constituit.

Esdr. 8. 9. & 16. Liberatio Iudæorum. Porro Hester die 23. Maij consensu ac nomine regis mittens ad singulas regni prouincias nouas literas annulo regis obsignatas veteres literas ab Aman in necem Iudæorum missas retractat & irritas facit, Iudæis securitatem præbet, insuper & potestatem vt eadem die decimotertio Februarij, qua neci erant destinati, ipsi vice versa occidant omnes aduersarios & hostes suos. Itaque gauisi prædicto die 13. Februarij suspendunt 10. filios Aman, ac passim trucidant vsque ad 75. millia hominum, constituitque Mardochæus diem Phurim, id est, sortium deinceps annuatim à Iudæis gaudio atque conuiuijs celebrandam. vixitque Mardochæus, teste Philone, annis 198.

Malach. 2. 3. 4. Prophecia Malachia. Circa hæc tempora Malachias propheta increpat Iudæos siue Israelem, quod vitiosas hostias offerant, ideoque eorum sacrificia à Deo reprobanda: gentium autem oblationem mundam, quæ in omni loco offeretur & sacrificata.

crificabitur Deo, ei gratam fore. prædicitque Ioannem Baptistam Diuinitus mittendum præcursores primi aduentus Christi: Eliam verò prophetam mittendum ante postremum eiusdem aduentum ad iudicium, qui conuertat cor patrum ad filios.

Anno mundi 3568.

Philo in
breuiar.
Ioseph an-
tiq. Iud. li.
11. cap. 7.
& 8.

IOANNA ben Resa 3. dux Iudæ præest Iudæis annis 53. Deinde Iudas Hircanus primus annis 14. cuius tempore Manasses frater Iaddi pontificis Iudæorum, eò quòd alienigenam duxisset vxorem, filiam nempe Sanaballet satrapæ seu principis Samariæ, ab altari pulsus, abiens in Samariam ad focerum contra legem extruit in monte Garizim templum Ierosolymitano simile. eiusque à Sanaballet Pontifex constituitur. incidit autem huius templi desolatio ab Hircano post annos 200. Ioseph. 13. ant. 16. 17.

Templum
in Gari-
zim.

Ioseph. ant.
11. cap. 8.
Alexand.
Magnus.

Post hæc Alexander Magnus rex Macedoniæ mouens exercitum in Persas, capta Damasco ac Sidone, Tyrum oppugnat, scriptisque ad Iaddum Iudæorum pontificem literis, petit auxilium. Pontifice recusante, eò quòd Dario regi Persarum fidei sacramento obligatus esset: iratus Alexander capta mox Tyro, properat ad expugnandam Ierusalem. at Pontifex indicta populo supplicatione, Dei iussu indutus ornamentis pontificalibus, cum sacerdotibus ac populo in vestibus albis obuiam procedit Alexandro, quem cum sic ornatum videret Alexander, deposito furore protinus desilit ex equo, ac pronus supplex adorat Dei Pontificem, nomenque veneratur. obstupescens ob hoc suis principibus, respondet, quòd cum esset adhuc in Macedonia, Deum hoc ipso habitu sibi apparuisse, ac promississe quòd ipsius ope potiretur Persarum imperio.

Alexander
adorat
Dei pon-
tificem.

Alexander
Deo
sacrificat.

Ingressus urbem Ierosolymam ac templum, ex sacerdotis præscripto victimas Deo immolat. Ostensoque sibi Danielis libro, in quo Græcum quendam Persas debellaturum significat, hunc ipsum se esse interpretatus, Iudæis magna priuilegia tributorumque immunitatem concedit.

1. Mach. 1.
3. Monar-
chia Græ-
corum.

Hinc subacta Aegypto, pergat in Persas, Darium ipsorum regem pugna victum occidit, monarchiam transfert ad Græcos. quo tempore Hispani, Belgæ, Morini, eius amicitiam petunt. qua illis concessa Alexander bellis ac victorijs progreditur ultra Indos vsque ad fines terræ.

Anno mundi 3641.

1. Mach. 1.
Diuisio
imperii.

REVERSVS Babylonem, veneno intoxicatur, ætatis suæ anno 32. regni 12. moriensque diuidit regnum pueris suis, quorum Philippus Aridæus frater Alexandri, tenet Macedoniam & Græciam. Ptolomæus Lagi filius, Aegyptum. Antigonus Pamphiliam & Asiam. Seleucus Nicanor Babyloniam. qui anno 12. post mortem Alexandri victo Antigono, imperare cœpit & Syriæ, ac Asiæ, vniuer-

sisque regnis Orientis à Phrigia vsque ad Indiam. regnans deinceps annis 32. Ab hoc tempore supputatur regnum Græcorum in libris Machabæorum.

Anno mundi 3635.

IOSEPH Priscus, dux 5. præest Iudæis annis 7. deinde Semei Abner annis 11. sub quo Ptolomæus Soter rex Aegypti specie religionis sub simulatione sacrificij venit Ierosolymam sabbato, & multa Iudæorum millia dolosè capta, transfert in Aegyptum, ac in seruos vendit.

Luc. 3.
Philo.
Ioseph. 12.
ant. 1.

Anno mundi 3653.

MATATHIAS Heli, dux 7. præest reliquijs Iudæorum annis 12. Inde Maat Asar annis 9. Nagge Artaxat annis 10. Hesli Agai annis 8.

Luc. 3.
Philo.
Duces Iudæ-
arum.

Anno mundi 3685.

PTOLOMÆVS Philadelphus rex Aegypti, studiosissimus literarum amator, innumeros libros vndiq; comparat sibi Alexandria in bibliotheca. audiens autem Diuinam legem Hebraicè scriptam esse Ierosolymis, vt & eam obtineret, ilicò 120 millia Iudæorum, qui in regno suo seruiebant, ab Aegyptijs redimit, pro quolibet capite 120 drachmas argenti soluens, redemptos manumittit: deinde mittit multa munera templo Domini, & epistolam ad Eleazarum Iudæorum pontificem, obsecrans sibi transmitti Dei legem, virosque peritos, qui possent Græcè transferre. statim mittit Eleazarus 72. seniores cum lege aureis literis tenui membranæ inscripta quos rex suscipiens honorificè Alexandria, triduo permagnificè tractat. Postea designat eis basilicam, ad quam quotidie certis horis conuenientes, intra 72. dies legem interpretati sunt, cautè potius, quàm syncerè. Completa translatione, remittit eos rex ad propria maximis præmijs honoratos. cuius bibliotheca cum 40. millibus librorum tandem à Iulio Cæsare exusta est.

Aristoteli
lib. ad Phi-
lostratem.
Ioseph. 12.
ant. 2.

70. Inter-
pretes Bi-
blia ver-
unt.

Plutar. in
vita Cæsaris.

Anno mundi 3685.

ANTIOCHVS Soter, rex 2. Syriæ, regnat annis 19. deinde Antiochus Theos annis 15. huic tradidit Ptolom. Philadelphus Bernicen filiam suam in vxorem causa firmandæ pacis: quam tamen obtinere diu non potuit, vt prophetauerat Daniel, eò quòd occisa sit ab alia dicti regis vxore.

Daniel. 11.

Anno mundi 3692.

NAVM Maslot, 11. dux Iudæorum, præest annis 7. post eum Amos Syrach annis 14. Matathias Siloa annis 10. Ioseph iunior Arses annis 60.

Luc. 3.
Philo.

Anno mundi 3719.

SELEVCVS Gallinicus 4. rex Syriæ, regnat annis 29. Ptolomæus Euergetes rex Aegypti

Dan. 11. Aegypti vindicans necem Bernicis sororis suæ, vt prædixerat Daniel, debellat Seleucum Gallicum, obtinet Syriam: cumque audiret in Aegypto seditionem moueri, diripit ex Syria deorum simulacra 2500. vasaque pretiosa, & 40. millia talenta argenti, quibuscum reuertitur in Aegyptum.

Anno mundi 3739.

Dan. 11. **S**ELEVCVS Ceraunus 5. rex Syriæ, regnat annis 3. cœpit debellare duces Evergetis, sed anno 3. ab eis occiditur. quo audito Antiochus magnus frater eius, festinanter ex Babylone ascendit, debellat duces Aegyptios, & obtinet Syriam, quam tenet 36. annis.

Anno mundi 3737.

Eccles. 1. 2. 3. & c. 50. 51. Liber Ecclesiastic. **T**EMPORE Ptolomæi Evergetis regis Aegypti, & Simonis Iusti Iudæorum pontificis, Iesus filius Sirach Ierosolymita aureas sapientum sententias ab auo suo Iesu filio Sirach Hebraicè collectas, Græcè transfert, ac sub titulo sapientiæ edit. quem librum vocant *πρωτόσοφου*, quasi omnium virtutum receptaculum, nos Ecclesiasticum appellamus: in quo ad sapientiæ virtutumque omnium amorem sanctorum patrum tum sententijs, tum exemplis inuitat.

Dan. 11. Lib. 3. Machabæor. Ptolomæus Philopator rex Aegypti egressus, exercitum Antiochi magni debellat, Syriamque recipit. Inde cum exercitu ingressus Iudæam, Ierosolymè in templo sacrificat, maximo Deo gratias reddens: at prohibentibus licet sacerdotibus, visendi gratia intrat sancta sanctorum, vnde Simone pontifice orante, à Deo flagellatur acerbè in templo, ita vt humiliaceret sine viribus. Reuersus in Aegyptum, edicto iubet omnes Iudæos in Aegypto existentes, victos ad se perducere, seu in campo cōgregari puniendos, tribus vicissim vicibus occidi ac deleri.

Dan. 11. Ioseph. 12. ant. 3. Antioch. magnus. At Eleazaro sene viro insigni cum alijs Iudæis orante, 2. Angelis cælitus apparentibus, Iudæi liberantur, Philopatori que reconciliati, epulantur, liberè in Iudæam reuertuntur, ac diem festum annum liberationis celebrandum statuunt, verùm Antiochus reparato exercitu, deuincit hostes, & omnia recuperat, Iudæam sibi sociat, vt Daniel prophetauerat. Deinde Scopam ducem Ptol. Epiphane regis Aegypti Iudæam Syriamque occupantem auxilio Iudæorum ad fontes Iordanis superat fugatque.

Dan. 11. Ioseph. 8. Antioch. Epiphane. Romæ obsessus. Ingressus Ierosolymam, Iudæos magnis immunitatibus muneribusque donat. Inde dolosè foedere cum Ptolom. Epiphane inito, despondet & dat ei Cleopatram filiam suam, vt licentius Aegyptum inuaderet. Ille vt dolum sensit, cauit sibi. Antiochus igitur aliò se diuertens, capit Rhodum, Samum, & alias insulas Asiæ. tandem victus & captus à Scipione Romano, iubetur regnare intra Taurum montem sub tributo annuo, filiusque eius Antiochus Epiphane obses Romam perducitur. Inde fugit in Apamiam, cumque aduersus Elimaços pugnaret, cum omni deletur exercitu.

Anno mundi 3775.

Genebr. 39. 22.

SELEVCVS Philopator, qui & iners dicitur, 7. rex Syriæ vilissimus; indignus decore regio, regnat ann. 2. quos Daniel vocat dies paucos, respectu patris. deinde contritus est non in furore, nec in proelio.

Tunc apud Iudæos pontifex erat sanctus Onias pius, Simonis iusti filius annis 39. ad quem misit legatos & literas Arius rex Spartanorum, id est, Lacedæmoniorum, amicus & frater, & filius Abrahæ, denunciens Iudæos & Lacedæmones ex vno patre Abraham ortos.

Anno mundi 3783.

IANNAEVS Hircanus secundus, 15. & vl. timus dux de domo Dauid, præest Iudæis annis 16. post quem propter persecutionem Antiochi Epiphane ducatus vacat anno 1. Deinde Machabæi tam ducatum seu principatū, quam sacerdotium tenuerunt vsque ad Herodem.

His diebus Seleucus Philopator, qui & iners, filius Antiochi magni, Asiæ rex, alijque reges ac principes multis donarijs honorabant templum in Ierusalem. Sed postea Simon quidam præpositus templi rebellis Oniæ pontifici, fugiens, indicat Apollonio, Phœnicis duci & ille Seleuco Philopatori, esse Ierosolymis in templo ærarium plenum pecunia, fisco regis applicanda, quæ tamen pro sustentatione pauperum seruabatur. missus ergo à rege Ierosolymam Heliódorus vt eas auferat, cum id attemptaret, Iudæis Deū implorantibus, diuinitus ab Angelis multis plagis flagellatur, sed Oniæ sacrificio ac precibus liberatus, mortem euadit, actisque Deo & Oniæ gratijs, regressus nunciat regi Seleuco ac ceteris omnibus magnalia Dei.

Anno mundi 3789.

ANNO regni Græcorum 137. præfatus Seleucus cupiens liberare fratrem suum Antiochum Epiphane 1. illustrem siue nobilem, ab vrbe Romæ, vbi erat obses, mittit eis filium suum Demetrium in locum eius. Dimissus Antiochus Epiphane, qui Romæ obses erat, audita morte patris sui, & inertia fratris sui, clam profugit de Romæ, cumque adhuc esset in via, ecce subito Seleucus frater eius occisus est, non in furore, nec in proelio, sed proditoriè ab Heliodoro familiari suo, sicut Daniel prophetauerat. Antiocho autè clam venienti in Syriam, primùm non est datus honor regius, ab his qui Ptolomæis fauebant, verùm postea (quia callidissimus erat) simulatione clementiæ in fraudulentia, dolo, & blanditijs obtinet regnum Syriæ, tenetque annis 11. radix peccati, & figura Antichristi.

Inde pugna congressus cum principibus Aegyptijs, inter Pelusium & mōrem Cassium, ijs deuictis victor intrat ac vastat Aegyptum, capit, spoliatque ciuitates, regnum Aegypti suscipit: simulans se hæc agere titulo, ac prætextu tutoris pro consobrinis filijs sororis suæ

Ptolomæis Philometore & Phiscone rege Aegypti impuberibus, cumque per hæc suspectus fieret Ptolemæis. i. principibus Aegypti, bellum repetitur: verum Antiochus omnia innocenter se fecisse fingens, pacat eos, atque onustus eorum spolijs, reuertitur in Syriam terram suam.

^{1. Mac. 1.}
^{2. Mac. 4.} Veniens Ierosolymam, facit mala multa, quem ibi statim adit Iason frater Oniæ pontificis, petit permitti sibi pontificatum fratris, ac potestatem viuendi more gentium, promittens regi quotannis argenti talenta 590. consentit rex. tum ille occupato pōtificatu statim omnem Dei cultum peruertit, factoque & ædificato gymnasium Ierosolymis sub arce, transfert gentem suam ad ritus gentilium, & optimos quosque epheborum in lupanaribus ponit, bene constituta amouet, praua instituit, mittitque Tyrum 300. didrachmas argenti in sacrificium Herculis.

Anno mundi 3792.

^{1. Mac. 4.} **P**OST triennium mittit Iason Menelaum vt ferret regi pecuniam. qui plura regi talenta pollicitus obtinet sibi pontificatum. expulsoque Iasone, qui proprium fratrem captiuauerat, sedem illius inuadit: sed quia non citò dedit pollicitas regi pecunias, amouetur, & frater eius Lyfimachus subrogatur. tunc quoque sanctus Onias pontifex eo quod Menelaum de sacrilegio argueret, illius instinctu ab Andronico dolo perimitur Antiochiæ, quo fugerat à facie Iasonis fratris sui. propter quod iussu Antiochi Andronicus in eodem loco interimitur. Menelaus autem non ferens eiectionem suam concitata plebe fratrem suum Lyfimachum sacrilegum iuxta ærarium opprimit: multaque pecunia mediante à rege absolutus, occisis innocentibus eius accusatoribus, resumit pontificatum, crescens in malitia tandem iussu Antiochi Eupatoris occisus est.

Anno mundi 3795.

^{2. Mac. 5.}
^{Dan. 11.} **A**NNO regni Græcorū 143. rex Antiochus intelligens vrbes Aegypti à se defecisse, secundam parat profectionem seu expeditionem in Aegyptum: sed iuxta sententiam Danielis non erat nouissimum priori simile cum enim apud Alexandriam haberet exercitum, illicò appellunt naues Romanorum ad subuentionem Aegyptiorum, Marcusque Popilius Romanorum legatus præcipit Antiocho, vt ab amicis populi Romani recederet. At ille: Deliberabo, inquit, cum concilio meo. Tunc Marcus sceptro suo circumscribit in arena regem, & ait: Senatus, populusque Romanus præcipiunt, vt hic respōdeas. Territus Antiochus dicit: Si hoc placet Romanis, recedendum est itaque furibundus mouet exercitum versus Iudæam.

^{2. Mac. 5.}
^{Signa in ære.} Interea Ierosolymis armati exercitus in ære congregari diebus 40. conspiciuntur. Pau-

lò post Iason credens Antiochum obiisse, cum mille viris inuadit Ierusalem, ciues crudeliter occidit: iterumque profugus exul apud exteros miserè perit.

Deinde Antiochus 25. die mensis Casleu, ^{1. Mac. 1.} ^{2. Mac. 5.} ferato animo armis ingressus Ierosolymam, intra triduum 80. millia ciuium trucidat, 40. millia vinxit, non minus venundat. in super Menelao ductore intrat templum; aufert altare aureum, mensam propositionis, candelabrum luminis, vniuersa vasa ac thesauros, auri & argenti 1800. talenta, velociterque regreditur Antiochiam. Sed brachia ex eo steterunt, iuxta Daniele. Discedens enim Antiochus reliquit Ierosolymis præsidij loco principes præpositos se ipso crudeliores ad affligendum gentem Iudæorum, ^{Spoliatio templi.}

Anno mundi 3797.

POST duos annos anno 145. regni Græcorum, rex Antiochus misso Apollonio duce cum exercitu 22. millium simulata pace dolosè in Ierusalem, denuò plurimos Iudæorum occidit sabbato, mulieres ac pueros vendit, multas domos ad ædes spoliat, exurit, ac diruit, spolia pecoraque rapit, arcem Sion præsidio gentium munit, tollit & iuge sacrificium publicatoque in Ierusalem, Iudæa, & per omne regnum suum edicto; sub mortis pœna mandat & compellit Iudæos relinquere Dei legem, sacrificia, festa, sabbatha, ac cœremonias, libros sacros legis seu testamenti Domini comburi; ac leges gentium seruare, aras & idola erigere, & ijs thus incendere ac sacrificare, porcinas carnes immolare & edere, & anno 145. die 15. Nouembr. ponit in templo super altare Dei idolum ac simulachrum Iouis Olympij, cui sacrificare cœperunt 25. die mensis eiusdem, immolantes ac offerentes porcos aliaque illicita, ac in ipso templo comessantes ac scortâtes cum meretricibus, in templo autem montis Garizim ponunt imaginem seu statuam Iouis hospitalis. itaq; multi passim Iudæorum relicta Dei lege gentilitatem sequuntur, impij quidem voluntariè, infirmi autem timore: pij verò in legis obseruantia persistentes vbi-que crudeliter trucidantur.

Tunc mulieres, eò quòd filios suos circumcidissent, infantibus ad colla suspensis per ciuitatem circumductæ, per muros præcipitantur.

Alij autem ad proximas coeuntes speluncas, & latenter sabbathum celebrantes concremantur.

Tunc Eleazarus scriba nonagenarius, quòd nollet comedere carnem porcina, nec id simulare, diris plagis perimitur.

Tunc septem fratres Machabæi vnà cum matre sua, nolentes porcinis vesci carnibus, pro lege Dei ab Antiocho rege post atrociam fortissimeque tolerata supplicia actorum terribili morte & martyrio consummantur.

Anno mundi 3799.

Genebrar.

3922.
1. Mac. 2.
2. Mac. 5.

TVNC Matathias sacerdos in ciuitate Modin cum 5. filiis suis Ioanne, Simone, Iuda, Eleazaro & Ionatha, scissis vestibus plangens ac lugens sanctorum prophanationem, afflictionemq; Israel, respondet his qui ab Antiocho à rege missi erant, nec se, nec suos idolis sacrificaturos, quin Iudæum quendam sacrificantem, regiumque ducem ad hoc compellentem occidit, aram diruit, & fugit cum filiis & amicis in desertum. in montibus & speluncis, inter feras herbis victitantes, vbi mille Iudæi nolentes sabbato pugnare trucidantur. Matathias autem collecto pibrum exercitu, zelo legis arma corripens, & sabbatis etiam pugnans, Antiochi ducibus resistit, idololatriam destruit, vindicat legem, reuocat Dei cultum, pueros incircuncisos circuncidit, tandemque moriturus hortatur filios, vt patrum exemplo semper fortiter tueantur legem Dei, dans eis Simonem filium suum in consultorem, & Iudam Machabæum in militia principem, obiit anno regni Græcorum 146.

Matathias
Dei legem
vindicat.

Anno mundi 3800.

1. Mac. 3.

2. Mac. 8.
Philo in
breviar.

Iudas Machabæus
1. Mac. 1.
Iudas Antiochi ducem
debellat.

IUDAS Machabæus loco patris principatum simul ac pontificatum Iudæorum (quorum alterum domui David, alterum tribui Leui hæcenus adhæserat) tenet annis 5. statimque vt gigas ac leo perambulans ciuitates Iudæ, omnes impios trucidat: mox Apollonium Samariæ, seu Cælestyriæ ducem occidit exercitumque eius delet, ac gladio illius deinceps vititur.

7. Mac. 3.
Seron.

Deinde Seronem Syriæ principem, cum patris Deo fidens, potentissimumque eius exercitum iuxta Bethoron cõterit. quo audito rex Antiochus, conscribit ac colligit exercitum: ac deficiente pecunia committit Lysie bellum in Iudæos, vt Iudæos penitus deleret, & abit in Persidem colligere tributa regionum.

1. Mac. 3. 4.
2. Mac. 8.

Cædes gē
tium.

Anno 147. Lysias mittit Nicanorem & Gorgiam cum 47. millibus bellatorum in Iudæam ad delendum Iudæos. at Iudas peracto in Maspha ieiunio, pœnitentia & oratione, Deo fretus, suosque ad constantiam hortatus, cum tribus millibus iuxta Emauntem hostes inuadit, fundit, ac fugat, eorumque spolia Iudæi debilibus, orphanis, & viduis diuidunt. Nicanor autem solus per mediterranea fugiēs Antiochiam, prædicat Iudæos Deum habere protectorem.

1. Mac. 4.

Anno 147. venit Lysias ipse cum 65. millibus in Iudæam iuxta Bethoron. Iudas verò inuocato Dei auxilio cum 10. millibus hostium copias deuincit, prosternit, profligat. Lysias fugit Antiochiam, nouum reparaturus exercitum.

1. Mat. 4.

2. Mac. 10.
Ethiopia,
id est, De
dicatio
templi.

Iudas autem cum suis ascendit Ierosolymam recipit ciuitatem, aras in plateis extruitas destruit, arcem Sion expugnat, templum purgat à sordibus idolorum, & edificat nouum altare holocausti, altare thymiamatis, cande-

labrum, mensam, vasa, cæteraque omnia renouat & exornat, cultum Dei restituit, offert sacrificium anno 148. 23. die Nouembris, triennio desolationis præcisè completo. ornant templum coronis aureis, celebrant dedicationem altaris & templi magna lætitia diebus octo statuunt, vt simili modo singulis annis ageretur.

Hinc Iudas auxilio fratrum debellat Iudæos, Galilæos, Galaaditas, Ammonitas, & alias gentes finitimas Iudæis infestas. Timotheum ducem Ammonitarum semel atque iterum deuincit, variasque ciuitates expugnat, idola ipsarum succendit, aras earum diruit, & subuersis ipsarum simulachris integro numero reuersi in montem Sion, læti Domino sacrificant.

Anno 149. mense Martio Antiochus tentat spoliare opulentissimum templum Elymaidis in Perside, sed fugatus à ciuibus fugit ac reuertitur in Babyloniam circa Ecbatanas: vbi audiens suorum in Iudæa debellationem Iudæorumque prosperitatem, furibundus proponit festinanter Iudæos omnes perdere, ac Ierusalem euertere, sed subito percutitur à Deo maximis viscerum doloribus, ita vt de corpore eius vermes scaturirent cum fœore intolerabili. vnde confitetur hoc sibi contigisse & hæc se pati propter mala, quæ in Iudæos exercuerat, simulat pœnitentiam, promittit emendationem, scribit ad Iudæos litteras supplices, vt filio suo Antiocho subditi persistere, tandemque à vermibus consumptus perit impletaque est propheta, quæ dixerat: Sine manu conteretur, Daniel 8. quo cognito Lysias, constituit filium illius Antiochum Eupatorem regem adulescentem, regnat annis duos.

Iudas autem primo Gorgiam, deinde Timotheum duces Eupatoris Iudæam inuadentes deuincit, vltra 66. millia hostium occidit, 5. equitibus è celo ei auxiliantibus, variasque aduersariorum munitiones expugnat.

Vnde Lysias cum 80. millibus, & 80. elephantis, & equitatu vniuerso veniens in Iudæam, iuxta Bethstram conatur Iudæos debellare, sacraque profanare: at cælesti equite Iudæos adiuuante, ab ipsis debellatur. itaque intelligēs Iudæos Dei auxilio innitentes, inuictos esse, pacem ab eis petit, & accepit. Igitur anno 148. die 15. Aprilis concedit rex per litteras Iudæos ambulare in legitimis suis.

Eodem quoque die legati Romanorum per familiares litteras amicitia signa scribunt Iudæis, eadem concedunt. Mense autem Iunio Lysias ad eosdem suas mittit, & abit Antiochiam.

Iudæi itaque agriculturæ operam dant, sed reliquæ nationum, non sinentes in pace agere infestant eos. compulsus ergo Iudas Machabæus, illorum multa millia prosternit, diuersas ciuitates expugnat, cum 6. millibus Timotheum habentem 122. millia Deo ituante vincit, ac Gorgiam iuxta Odollam debellat. Iudæos autem in prælio occisos sepelire, reperto quod de donarijs idolorum su-

Ioan. 10.

1. Mac. 5.
Debellatio vicinarum gentium.

1. Mac. 6.
2. Mac. 9.

Antioch.
Epiphanes à vermibus consumitur.

2. Mac. 11.

Auxilium è celo.
2. Mac. 11.

Angelus Iudæos Iudæam uat.

2. Mac. 11.
Romani.

2. Mac. 11.
2. Mac. 13.

flulerant;